

Дошкільне виховання

ЛИСТОПАД

1964

помагає їм обрати ведучих для гри, а й тренує у римуванні, чіткій вимові звуків.

Почесне місце в усній народній творчості займають загадки. Вони допомагають уточнювати уявлення дітей про навколишнє, про предмети, явища природи, виховують любов до природи. Незважаючи на свою лаконічність, загадки мають велике пізнавальне значення.

До відгадування загадок я підводила дітей поступово. В молодшій групі використовувала ігри «Що це?» — і діти просто називали предмет. В грі «Опиши» вони вже називали деякі ознаки предмета. Гра «Впізнай за описом», що проводиться з старшими дошкільниками, є прямим переходом до загадування загадок. Спочатку я задавала такі загадки, які стосувалися певних предметів, що знаходяться перед очима дітей. Таким чином, діти мали можливість зіставити предмет з почутим.

Милуючись з дітьми зимовим пейзажем, я загадую їм загадку: «Скатерть біла все поле оділа». Вони одразу відгадують: «Сніг!» Своєчасно і принагідно подана загадка не тільки посилює дитячі враження від природи, не тільки викликає висловлювання про красу природи, а й закріплює поняття, поглиблює знання явищ природи.

Одного разу, на прогулянці, я запропонувала дітям набрати в блюдце снігу. Вони охоче виконали

прохання, набравши снігу стільки, що з нього вийшла гірка. «Навіщо це?» — цікавляться діти. Але я відповідаю: «Потерпіть — дізнаєтесь». Після сну всі одразу підбігли до блюдечка. Я без попередження загадую: «Надворі горою — в кімнаті водою. Що це?» — «Сніг! Сніг!» — з радістю відповідають діти.

Коли діти набули певного досвіду у відгадуванні, я пропонувала їм відгадувати більш складні загадки. Щоб відгадувати їх, дитина повинна пригадати, порівняти, узагальнити, зробити певний висновок, а це сприяє розвиткові кмітливості, уваги, пам'яті, спостережливості. Дітям дуже подобалися такі загадки, в яких використовується незвичність положення і словосполучення, наприклад: «У животі — баня, в носі — решето, на голові — пупок, одна рука, та й та на спині» (чайник).

Окремі діти почали й самі складати загадки. Я допомагала їм навідними запитаннями дати характеристику загаданого предмета, точно, влучно позначити його словом, знайти риму. Це удосконалює мову дітей, тренує дитячий розум.

Так, використовуючи у повсякденній роботі усну народну творчість, заохочуючи дитячу фантазію і кмітливість, я стараюсь виховати у дітей кращі моральні якості — любов до рідної мови, до природи, до нашої великої Батьківщини.

Використання наочності у навчанні дітей дошкільного віку англійської мови

Є. МАТЕЦЬКА,

викладач англійської мови, м. Харків

Навчання дітей іноземної мови в дитячому садку ґрунтовано на широкому використанні наочності у взаємодії з іншими принципами дидактики.

Виходячи з того, що мислення дітей-дошкільників предметно-конкретне, вивчення іноземної мови в дитячому садку проводиться по

ряду конкретних тем. Характер таких тем, як «Our Toys», «My doll», «Washing», «Dressing» та інші, визначає предмети, які підлягають демонстрації в процесі вивчення. Наочним матеріалом в таких випадках стають улюблені іграшки дітей, красиві і яскраві, неодмінні учасники їх ігор, різноманітний одяг дітей

і ляльок, посуд, меблі, які їх оточують, мило, зубний порошок, зубна щіточка та інші предмети, якими користуються діти під час умивання. Дітям задають запитання англійською мовою про їх одяг, поведінку, дії.

Застосовуючи наочність у навчанні, ми, насамперед, прагнемо до того, щоб завжди, коли є можливість, дитина чула слово з іноземної мови і одночасно бачила предмет або дію, яку це слово означає, в реально існуючій ситуації. Здійснювати такий показ нам допомагає сам уклад життя дітей в дитячому садку, де вони проводять цілий день.

Подамо приклад введення іноземних слів, супроводжуваних показом предметів і дій.

До теми «Dressing» викладач вводить лексику не на занятті, а після денного сну, коли діти вже прокинулися, але ще не одяглися. Взявши в руки плаття дівчинки, він говорить:

«This is a dress»,— і тут же додає,— «Natasha, put on your dress!» (одягни плаття).

«Lena, put on your dress!»

«Ada, put on your dress!»

«Girls, put on your dresses!»

Так само діти узнають і назви інших предметів одягу та вирази, необхідні для здійснення ряду дій з цими предметами: put on — take off (одягни — роздягни), button — unbutton (застебни — розстебни), lace — unlace (зав'яжи — розв'яжи).

Слова і вирази по темі «Washing» викладач вводить в процесі вмивання (робота проводилася з невеликими групами дітей — 8—10); назви посуду діти узнають, накриваючи на стіл, назви меблів — під час прибирання кімнати.

Наприкінці другого року навчання іноземної мови ми провели з дітьми гру «Вчитель». Вчитель, роль якого виконував по черзі кожен з дітей, повинен був запропонувати своїм учням три-чотири завдання (наприклад, відповісти на запитання, задане англійською мовою, прочитати віршик, виконати яку-небудь дію). Проведення цієї гри не тільки показало успішне засвоєння ряду слів і виразів, заучених дітьми, а й

виявило знання слів та виразів («sit up», «don't fidget», «don't slouch», «keep silent»), які ніколи дітьми спеціально не заучувалися, а лише багаторазово використовувалися викладачем в процесі самого заняття (наприклад, коли викладач англійською мовою звертає увагу на поведінку дітей).

Проведення гри «Вчитель» ще раз показало нам ефективність демонстрації предметів і дій в реально існуючій ситуації.

Слова і вирази, введені в природних умовах дитячого садка, діти вчилися вимовляти і використовувати на наступних заняттях з англійської мови, де ми спеціально створювали ситуації, в яких вони зустрічалися з необхідністю використовувати іноземну мову для спілкування одне з одним і з викладачем.

У таких ситуаціях, які максимально наближались до реальних, природних, ми не тільки закріплювали слова і вирази, які діти узнавали в реальній ситуації, а й вводили нові слова та вирази.

Ми прагнули до того, щоб розмова не була тільки мовною вправою, а виходила із потреби у спілкуванні між тими, що розмовляють. Разом з тим піклуємося і про те, щоб створювані нами ситуації були забавні, веселі, цікаві для дітей. Ми старалися ввести в них елемент жарту, догадки, гумору, бо чим цікавіші ситуації, тим швидше і міцніше запам'ятовуються використані в них слова і вирази.

Наводимо приклади таких ситуацій, створюваних нами на заняттях з іноземної мови.

При вивченні теми «Dressing» викладач показує дітям дивно, смішно і неакуратно одягнену ляльку Наташу. На її руках — панчохи, на ногах — рукавички, на голові — носова хусточка, на шії — фартух і т. д. Діти пропонують Наташі правильно і акуратно одягтися, наказавши їй виконати ряд дій (накази дітей замість ляльки виконує один із вихованців).

У сценці «Неуважна лялька» («An Absent-minded Doll») діти використовують такі вирази:

«Take off your stockings, Natasha!»

«Take off your pinny!»
«Put on your gloves!»
«Put on your coat!»
«Button your coat!»
«Lace your shoes!» та інші.

Тему «Dressing» діти також вивчали в сценках «Наташка-роззява», «Ляльці холодно» і «Промокли під дощем».

По темі «Washing» ми розігрували сценку «Мийдодір».

На запитання дітей «Who are you?» викладач, розподіляючи ролі, відповідав:

«You are Mr. Crocodile.

You are Cockosha.

You are Totosha.

You are passers-by and you are a dirty creature».

Потім перед одним із учасників сценки ставилося завдання впіймати замазуру.

«Try and catch him!»

«Try and catch a dirty creature, Mr. Crocodile», — кричали діти.

І ось, коли замазура-хлопчик був пійманий, перед усіма учасниками сценки ставилося завдання відмити його. Всі свої дії діти супроводжували виразами:

Wash yourself, you dirty creature!

Clean your teeth, will you.

More soap!

Wash yourself, you lazy-bones.

Wipe yourself! No towel?

Cockosha, take a towel and give it to him. Be quick!

Замазура теж не мовчав:

«I wouldn't», «Don't touch me», «Let me go», «Leave me alone»...

При вивченні теми «Washing» ми вибирали санітарну комісію, яка перевіряла, чи чисто вимиті, акуратно одягнуті діти. Наводимо зразок діалога між санітаром і дітьми:

— Show me your hands, Alec!

— Here they're.

— Shame upon you. They're so dirty. Try and wash them. And be quick!

— Lace your shoes and button your blouse, Lena.

— Just a minute...

Найбільш цікавою для дітей виявилася ситуація, створена при вивченні теми «Dinner».

Зайшовши якось у їдальню, діти

помітили, що стіл був накритий трохи дивно і незвичайно: у одного з дітей, наприклад, виявилось дві тарілки і жодної ложки, у другого — одні виделки, у третього — ножі. На столі не було хліба і салфеток.

Викладач англійської мови пояснив дітям, що стіл накривав «Рассеянный с улицы Бассейной», і запропонував дітям обмінятися посудом так, щоб кожен одержав необхідний прибор. Всі свої дії вони повинні були супроводжувати розмовою на англійській мові.

Наводимо приклад коротких діалогів між дітьми:

— Give me a fork, Ira. I have none.

— Here you are.

— Thank you.

— Not at all.

— I have two spoons. Take this one, Natasha.

— Thank you.

— Vova, take the bread from the cupboard and put it on the table.

— Just a minute.

У всіх, наведених вище ситуаціях, як і в останній, діти, насамперед вчилися говорити, причому по-англійськи говорили приблизно те саме, що вони за даних умов сказали б рідною мовою. У всіх випадках саме процес користування англійською мовою ставав наочним.

Надалі ми прагнули до того, щоб всі слова, вирази, які діти узнавали в різних ситуаціях, в іграх, піснях, інсценіровках, вони використовували у повсякденному житті, а не тільки на заняттях з англійської мови. Так, наприклад, із гри в життя перейшла санітарна комісія. Обов'язками чергових підготовчої групи дитячого садка, які вивчають іноземну мову другий рік, було щоденно під наглядом вихователя проводити на англійській мові трихвилинну зарядку, оголошувати перед обідом меню, «керувати» одяганням дітей, умиванням.

Чергові у своїй мові використовували уже добре відомі, ретельно відпрацьовані мовні зразки. Чергові щоденно мінялися, таким чином всі діти мали можливість застосувати в реальній ситуації уже набуті

навички розмовної мови, які, в свою чергу, автоматизувалися в процесі щоденної розмови.

Ми привчали дітей користуватися іноземною мовою в процесі трудової діяльності.

Для цього на другому році навчання дітей іноземної мови ми періодично проводили заняття з ліплення і малювання з використанням англійської мови. Звичайно, для цього добиралися такі заняття, в яких програмний матеріал з боку зображувальних вмінь і навичок був знайомий дітям і не вимагав великого пояснення. Наводимо приклад заняття, на якому між дітьми і викладачем виникала бесіда, в процесі якої були введені прикметники «yellow», «blue», були закріплені відомі дітям по вивченій пісні слова «the sky», «the sun», був повторений вираз «What colour is...» і ряд інших виразів, відомих із попередніх занять з малювання.

Teacher: How do you do, children!

Children: How do you do!

Teacher: To-day we have a drawing lesson. Can you draw?

Children: Yes, we can.

Teacher: Have you pencils and sheets of paper?

Children: No, we haven't.

Teacher: I have boxes with pencils and some paper for you. Ask for them, please.

Children (по черзі): Give me a sheet of paper and a box with pencils.

Teacher: Here you are.

Обходячи дітей, викладач роздає кожному аркуш паперу і коробку олівців. Діти дякують йому.

— Thank you.

— Not at all.

Одну коробку викладач залишає у себе на столі.

Teacher: Please, children, answer the question: what colour is this pencil?

Children: It's red.

Teacher: What colour is that pencil, Natasha?

Natasha: It's black.

Teacher: This pencil is black and that pencil is yellow. Children, open your boxes. Show me yellow pencils. Alec, what colour is your pencil?

Alec: It's yellow.

Teacher: What colour is your pencil, Nina?

Nina: It's yellow.

Teacher: (показує листівку з зображенням сонця): What is this?

Children: It is the sun.

Teacher: What colour is the sun?

Children: It's yellow.

Teacher: Children, take yellow pencils and draw the yellow sun.

Потім викладач так само вводить слово «blue» і пропонує дітям намалювати блакитне небо.

Нарешті всі малюнки готові.

Teacher: Are you ready?

Children: Yes, we are.

Teacher: Put the pencils into the boxes. Shut the boxes. Give me your drawings. Children, your drawings are good. Sasha's drawing is the best. Only Vova's drawing is a real scrawl (справжні карлючки). Vova, try and draw the sun at home. And now, children, tell me, what song do you know about the sun, the sky, Mother and children?

Natasha: «Let the sun be forever!»

Teacher: Let's sing this song.

Let the sun be forever,

Let the sky be forever,

Let my ma be forever,

Let forever be me!

Проведення занять з ліплення та малювання з використанням англійської мови відкриває ще одну можливість навчання дітей іноземної мови при широкому застосуванні прийомів поєднання ситуації предметної наочності з активною дією самих дітей. Такий прийом ефективний для вироблення вмінь і навичок розмовної мови.

Вміння і навички розмовної мови при вивченні іноземної мови дошкільниками ми виховуємо і при застосуванні інших засобів наочності, як, наприклад, картинок.

Добираючи картинки для показу, ми, насамперед, прагнули до того, щоб їх сюжет спирався на асоціації і образи, відомі дітям, на уявлення дітей про предмети та їх якості.

У своїй роботі ми часто використовуємо картинки, що ілюструють окремі слова. Так, для ілюстрації слів «big» і «little» при вивченні теми «Toys» ми показували дітям

картинки, контрастні за своїм сюжетом. На них були зображені слон і моська, кришталевий черевичок Золушки і семимильні чоботи, Гулівер і ліліпути, хмарочоси і хатинки на курячих ніжках, дядя Стьопа і хлопчик-мізинчик, тобто все, що повністю відповідає уявленням дітей про розмір.

Кожна з таких контрастних картинок може бути використана для вироблення у дітей вміння задавати на конкретному матеріалі загальні запитання, необхідні в діалозі.

Наприклад: Is the elephant big?
Is the dog little?

В роботі ми використовували також серії картинок «The tricks of Pussy-Cat» («Витівки кішки Пуссі»), «The Adventures of the Red Balloon» («Пригоди червоної кульки»), «Jack's day» («День Джека») та інші. Такі серії картинок, об'єднані єдиним сюжетом, ми використовували в тих випадках, коли треба було винести таку ситуацію за межі дитячого садка, як в «Пригодах червоної кульки», де вона показана на даху будинка, на дереві, в трамваї, в руках перехожих.

Ми використовували серії картинок, коли треба було показати дію в її розвитку, як в серії «День Джека», і коли треба було показати різне положення предмета в просторі, як в серії «Витівки кішки Пуссі». В останньому випадку ми застосовували прийом перенесення сюжета картинок в реальну ситуацію.

Наприклад, один з дітей пересував іграшкову кішку Пуссі в різні положення, зображені на картинці: під стіл, на стіл, на ліжку, під ліжко і, нарешті, в ранець хлопчика, який іде в школу. Пересуваючи іграшку, дитина-ведучий весь час задає запитання іншим дітям: «Where is Pussy-cat now?», на яке вони по черзі відповідали, використовуючи прийменники: «on», «in», «under» та інші.

Ми використовували і картинк-жарти «билиці-небилиці», пропонуючи дітям скласти речення за картинкою на основі якої-небудь структурної моделі: наприклад, The horses are on the balcony. A giant is on the plate.

Слід відмітити, що робота з картинками проходила дуже жваво.

Широко використовувалися нами і ігри з картинками. Наведемо приклад однієї гри.

Перед читанням казки дітям роздаються ілюстрації до неї, які вони повинні показувати по ходу дії (картинки, звичайно, роздаються не по порядку розгортання дій). Такий вид роботи з картинками корисний для вироблення вмінь вслуховуватися в іноземну мову.

Для вироблення вмінь складати за запитаннями викладача зв'язне колективне оповідання за картинкою ми використовували тематичні картинки «Breakfast», «Dinner», «Washing» і картинки-казки.

Картинки, що ілюструють окремі слова, картинк-жарти, серії картинок, об'єднані єдиним сюжетом, картинк-ігри і тематичні картинки використовуються нами для розвитку вміння задавати запитання і відповідати на них і для розвитку навичок граматично правильно, інтонаційно оформленої мови дітей.

На закінчення статті ми розкажемо про наші перші досліди навчання дітей фонетики з допомогою застосування картинок, коли слухова наочність поєднується з зоровою.

Навчання дітей дошкільного віку правильної вимови в зв'язку з їх віковими особливостями будується на імітації мови викладача, що дає позитивний результат. Проте, записавши в кінці року мову дітей на магнітофоні, ми помітили в їх вимові ряд дефектів, а саме: під впливом норм рідної мови діти іноді приглушували кінцеві дзвінки приголосні в словах, не додержували довготи голосних. Діти не досить добре вимовляли відсутні в рідній мові звуки.

Ми звернули увагу, що вказані помилки в кінці року діти робили в словах, які вони на перших порах, наслідуючи викладача, вимовляли правильно.

Для усунення подібних недоліків ми використовували в своїй роботі створені нами веселі картинки, які наочно показували дітям, як приглушення приголосних звуків або змінювання довготи голосних зміню-

вали і значення слів. На очах дітей від приглушення дзвінких приголосних злий собака перетворювався в доброго лікаря, ранець, якого хлопчик носив на спині, — в саму спину, свинка — в мотику і т. д.

Діти змогли побачити на картинках, як при зміні довготи голосних вівця перетворювалася в пароплав, ступні ніг — в кулак, а сковорода — в ручку і т. д.

Працюючи над покращанням вимови дітей, ми використовували картинки, на яких було зображене негренья Джек в процесі вимовляння того або іншого звука. Дітям подобалося розтягувати губи в усмішці при вимовлянні звука [i:], округляти їх при вимовлянні звука [w],

опускати щелепу і язик при вимовлянні певних звуків, як це робив Джек на картинці.

Робота над фонетикою з застосуванням слухової і зорової наочності дала позитивні результати.

Всі описані вище прийоми і методи навчання дошкільників іноземної мови з використанням наочності дають можливість викладачам іноземної мови в дитячих садках поставити дітям добру вимову, виробити елементарні навички розмовної мови, навчити їх користуватися мовою як засобом спілкування одне з одним у відповідних ситуаціях і по можливості в повсякденному житті.

Навчання англійської мови в дитячому садку

А. СИЩЕНКО,

завідуюча дитячим садком № 38 м. Сімферополя,

Ю. ШУЛЬМАН,

викладач англійської мови

Уже два роки діти старшої та підготовчої груп нашого дитячого садка вивчають англійську мову. Наші вихованці йдуть вчитися в школи № 2 та № 9 м. Сімферополя, де англійська мова вивчається з першого класу.

Щоб краще координувати навчання дітей дошкільного віку та школярів, було вирішено залучити до цієї роботи вчителів шкіл, де викладання іноземної мови здійснюється з початкових класів. Звичайно, дворічний досвід роботи по навчанню дітей іноземної мови у дитячому садку маленький, але успіхи наших вихованців, що продовжують вивчати англійську мову у школі, дають можливість підвести перші підсумки і поділитися цим з викладачами іноземних мов інших дитячих садків.

Як відомо, робота вихователя-викладача іноземної мови у дитячому садку значно відрізняється від роботи вчителя школи. Однак, мето-

дика викладання іноземної мови в початкових класах (першому та другому) школи і методика проведення занять у дитячому садку мають багато спільного. Досить вказати на роль і місце гри в процесі навчання іноземної мови як в школі, так і в дитячому садку.

Граючись, діти краще пізнають оточуючий їх світ; інтерес їх до гри надзвичайно великий. Це ми завжди маємо на увазі, коли плануємо наші заняття по навчанню дітей англійської мови, які й проводимо у тісному зв'язку з іграми, або безпосередньо в іграх.

Як відомо, діти 5—6 років не можуть тривалий час бути зосередженими. Тому нові слова та вирази ми вводимо під час першої половини заняття, а в другу половину заняття новий матеріал закріплюємо в іграх. Така побудова занять нагадує методику проведення уроків іноземної мови в початкових класах шкіл, і ми вважаємо, що це допо-